

Bruksela, dnia 13 listopada 2015 r.

KANCELARIA SENATU

Przedstawiciel Kancelarii Senatu
przy Unii Europejskiej

Sprawozdanie nr 11/2015

Sprawozdanie nt. nowej strategii Komisji Europejskiej ws. pakietu rozszerzeniowego UE - Bałkany Zachodnie i Turcja

1. Sprawozdanie z posiedzenia Komisji Spraw Zagranicznych PE nt. pakietu rozszerzeniowego Unii Europejskiej przedstawionego w dniu 10 listopada br.

W dniu 10 listopada 2015 roku, komisarz **Johaness Hahn** przedstawił pakiet rozszerzenia 2015 (strategię i sprawozdania krajowe) podczas posiedzenia Komisji Spraw Zagranicznych PE (AFET). Wyjaśnił, że Komisja Europejska jasno określiła, w jakim momencie w procesie akcesyjnym znajdują się poszczególne kraje i co muszą zrobić w przyszłości. Oprócz sprawozdawczości na temat postępów Komisja Europejska dużo większy nacisk kładzie na stan przygotowań do podjęcia zobowiązań wynikających z członkostwa. Równocześnie sprawozdania zawierają jeszcze jaśniejsze wskazówki, jakich działań oczekuje się od państw w perspektywie krótko- i długoterminowej. Komisja Europejska oceniła w swoich rocznych sprawozdaniach, że proces rozszerzenia UE o Bałkany Zachodnie i Turcję jest kluczowy dla poprawy stabilności gospodarczej i politycznej w regionie. „Nasze jednoznaczne zobowiązanie do rozszerzenia UE i do warunków, z jakimi ono się wiąże, jest długoterminową inwestycją Europy we własne bezpieczeństwo i dobrobyt” – podkreślił komisarz Johannes Hahn.

Posłowie z grup EPP, S&D, ALDE i ECR z zadowoleniem przyjęli nowe sprawozdanie i nową metodologię. Jednak grupa S&D wyraziła ubolewanie z powodu opóźnienia w prezentacji pakietu rozszerzenia, co wpłynęło na politykę Turcji. Grupa Zieloni / EFA ostrzegła przed rosnącą frustracją społeczeństw w krajach kandydujących wobec procesu akcesyjnego, a grupa GUE / NGL wyraziła wątpliwość w szczerość intencji UE w kontekście perspektyw przystąpienia Turcji do UE. Z drugiej strony, grupa EFDD twierdziła, że UE powinna najpierw zrealizować to, co obiecała, natomiast grupa ENF uznała politykę rozszerzenia za porażkę.

W przyjętych w dniu 10 listopada br. sprawozdaniach rocznych Komisja Europejska przedstawiła ocenę postępów krajów Bałkanów Zachodnich i Turcji w przygotowaniach do spełnienia wymogów członkostwa w UE i nakreśliła, co należy zrobić, by sprostać pozostałym wyzwaniom.

Poseł **Elmar Brok** (EPP, Niemcy), przewodniczący komisji AFET, wyraził pogląd, że proces rozszerzenia powinien przebiegać niezależnie od kontekstu międzynarodowego i że nie można złagodzić warunków przystąpienia do UE.

Komisarz **Johannes Hahn** powiedział, że polityka rozszerzenia i polityka migracyjna wzajemnie się uzupełniają. Wymienił nowe elementy w sprawozdaniu nt. rozszerzenia za 2015 r., które obejmowały prezentację szerokiej strategii na następne 4 lata, modernizację podstawy oceny raportów krajowych, większy nacisk na poziom gotowości państw kandydujących do podjęcia obowiązków wynikających z członkostwa w UE, jaśniejsze wskazówki co do tego, na czym państwa kandydujące muszą się skupić, jaśniejsze oczekiwania UE wobec nich, harmonizację metod sprawozdawczości, aby umożliwić krajom ocenę, na jakim etapie się obecnie znajdują, jeśli chodzi o kluczowe obszary oraz silny nacisk na zasadę, zgodnie z którą w pierwszej kolejności należy zająć się zasadniczymi kwestiami w procesie przystąpienia do UE, które stanowią trzon polityki rozszerzenia UE. Zaznaczył, że Komisja będzie nadal koncentrować swoje wysiłki na rządach prawa oraz rozwoju gospodarczym i podkreślił znaczenie współpracy regionalnej, dobrosąsiedzkich stosunków i przewyciężenia sporów dwustronnych. Następnie omówił najważniejsze kwestie dla każdego z kandydatów.

Czarnogóra poczyniła znaczące postępy w swoich negocjacjach akcesyjnych, włącznie z otwarciem ośmiu rozdziałów negocjacyjnych. Było to możliwe dzięki postępom w obszarze praworządności i wzmocnieniu ram prawnych i instytucjonalnych. Jednak komisarz odnotował ograniczone postępy w zakresie zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej. Te kwestie muszą się teraz znaleźć w centrum uwagi władz Czarnogóry. Przy tej okazji zwrócił uwagę na potrzebę konstruktywnego i włączającego dialogu między rządem i opozycją - dialogu, który ma się odbyć w parlamencie! Jest to sprawa bardzo pilna, biorąc pod uwagę ostatnie wydarzenia w tym kraju. Tylko w ten sposób można poczynić postęp.

Serbia podjęła istotne kroki na drodze do UE, co przybliżyła ją do otwarcia pierwszych rozdziałów negocjacyjnych. Komisarz wyraził przekonanie, że będzie można to uczynić podczas Konferencji Międzyrządowej jeszcze w tym roku. Serbia sfinalizowała plany działania w zakresie rządów prawa, zawarła kluczowe porozumienie z Kosowem i podejmuje

konstruktywne działania w rozwoju współpracy regionalnej z sąsiadami. W tym samym czasie Serbia rozpoczęła ambitny program reform gospodarczych. Serbia została również dotkliwie doświadczona przez kryzys migracyjny, ale stosunkowo dobrze radzi sobie z bezprecedensowym napływem uchodźców.

KE spodziewa się, że Serbia poczyni znaczące postępy we wdrażaniu reform, w szczególności w dziedzinie sądownictwa, walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną, wolności wypowiedzi, przeciwdziałania dyskryminacji i reformy administracji publicznej i gospodarki. Równie ważne jest, aby utrzymać ten sam poziom zaangażowania w celu poczynienia dalszych postępów w normalizacji stosunków z Kosowem.

Była Jugosłowiańska Republika Macedonii poczyniła postęp w procesie dostosowania prawa. Jednakże, jak wynika z treści podsłuchów, które dostały się do wiadomości publicznej, system polityczny Macedonii jest poważnie zagrożony korupcją i narażony na naciski polityczne.

W czerwcu i lipcu komisarz Hahn z pomocą posłów do PE Vajgla, Howitta i Kukana doprowadził do porozumienia politycznego. Wyraził przekonanie, że jest to najlepszy sposób, aby położyć kres kryzysowi politycznego na raz i na zawsze. Przywódcy polityczni muszą wdrożyć porozumienie polityczne w dobrej wierze. Relacje między grupami etnicznymi pozostają nadal kwestią bardzo delikatną i ważne jest w tym kontekście przyjęcie przeglądu umowy ramowej z Ochrydy. Istotne jest, by podejmowane były dalsze działania, aby budować zaufanie wśród społeczności etnicznych. W świetle dotychczasowych postępów w realizacji porozumienia politycznego z czerwca / lipca, Komisja jest gotowa, aby rozszerzyć swoją rekomendację i rozpocząć negocjacje akcesyjnych z Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii. To powinno być jednak uzależnione od dalszej realizacji porozumienia politycznego z czerwca / lipca i poczynienia znaczącego postępu w realizacji pilnych priorytetowych reform. Kwestia ta powinna być ponownie rozważona po wyborach.

Komisarz z zadowoleniem odnotował stały postępy **Albanii** w realizacji kluczowych priorytetów, niezbędnych do otwarcia negocjacji akcesyjnych oraz w dążeniu do przeprowadzenia pakietu reform niezbędnych do wkroczenia na drogę integracji z UE. Jednak większy postęp jest oczekiwany w obszarze rządów prawa, w szczególności poprzez przeprowadzenie gruntownej reformy sądownictwa i stopniowe zdobywanie solidnego doświadczenia w walce z korupcją i przestępczością zorganizowaną.

Ponadto, bardziej systematyczne podejście do ochrony praw podstawowych musi być zapewnione, a w odniesieniu do praw własności, musi zostać przyjęte prawo dotyczące

restytucji i odszkodowań za nieruchomości znacjonalizowane w okresie reżimu komunistycznego.

Jeśli chodzi o **Bośnię i Hercegowinę**, kraj ten znalazł się z powrotem na drodze reform. Inicjatywa UE z grudnia 2014 r. nadała nowe tempo reformom, co doprowadziło do wejścia w życie Układu o Stabilizacji i Stowarzyszeniu (SAA) w czerwcu br. i przyjęcia kompleksowej Agendy Reform, która koncentruje się na reformach społeczno-gospodarczych, rządach prawa i administracji publicznej. W nawiązaniu do tego, komisarz z zadowoleniem przyjął realizację programu reform, która rozpoczęła się w lipcu i wydaje się podążać w dobrym kierunku. Podobnie, zorganizowany dialog na temat sprawiedliwości okazuje się być właściwym forum do rozwiązywania kwestii dotyczących sądownictwa na poziomie krajowym. W niedalekiej przyszłości komisarz spodziewa się, że Bośnia i Hercegowina poprawi koordynację polityki na wszystkich szczeblach.

Rząd **Kosowa** podjął kilka bardzo trudnych decyzji w ostatnim czasie, związanych z uchwaleniem przez parlament ustawy o powołaniu do życia specjalnych izb trybunału i prokuratury. Zatwierdził również nowe prawo do finansowania obrony dla wszystkich osób, które mogą być oskarżone przez sąd. Ponadto podpisano porozumienie z Belgradem w sierpniu br. Sprawozdanie Komisji odnotowuje te kluczowe decyzje. Jednak zwraca uwagę na to, że trwający sześć miesięcy impas polityczny po wyborach opóźnił wdrożenie kluczowych reform. Kosowo jest na wstępnym etapie realizacji w wielu dziedzinach i musi skoncentrować się na realizacji programu reform.

Komisarz, wraz z wysoką przedstawiciel / wiceprzewodniczącą Federica Mogherini, podpisał Umowę o Stabilizacji i Stowarzyszeniu (SAA) z Kosowem w dniu 27 października w Strasburgu. Był to historyczny krok w stosunkach UE z Kosowem, który uzupełnił mapę dotychczas podpisanych SAA dla całego regionu Bałkanów Zachodnich. Teraz czekamy tylko na zgodę PE i zawarcie porozumienia oraz wejście jego w życie tak szybko, jak tylko będzie to możliwe.

Przechodząc wreszcie do **Turcji**, komisarz przyznał, że łączą nas wspólne szanse i wyzwania, co boleśnie odczuliśmy w związku z trwającym kryzysem uchodźców. Komisarz wyraził podziw dla imponującej pomocy humanitarnej Turcji dla ponad 2 mln uchodźców z Syrii i Iraku. Intensyfikacja współpracy z Turcją ma się opierać na Wspólnym Planie Działania na rzecz uchodźców i zarządzania migracją, który negocjował wiceprzewodniczący KE Timmermans i komisarz Hahn.

Stosunki UE z Turcją wykraczają poza migrację. Nadal wzmacniamy naszą współpracę w obszarach wspólnego zainteresowania: polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, walki z

terroryzmem, energetyki, handlu i stosunków gospodarczych. Komisja ma nadzieję, że niedługo nastąpi kres eskalacji przemocy w Turcji i powrót do negocjacji w sprawie trwałego rozwiązania kwestii kurdyjskiej.

W ciągu ostatniego roku, znaczące niedociągnięcia miały wpływ na niezależność sądownictwa oraz prawo do wolności zgromadzeń i wolności słowa, w szczególności w odniesieniu do zwiększonych nacisków i zastraszania dziennikarzy i mediów, a także zmian w ustawie dotyczącej Internetu, która umożliwia blokowanie treści multimedialnych. Reformy w tych kluczowych obszarach są niezbędnym priorytetem w procesie przystąpienia Turcji do UE i leżą w interesie Turcji.

Komisarz podkreślił, że KE będzie intensywnie współpracować z nowym rządem tureckim w zakresie realizacji tych kluczowych zagadnień. Wyraził nadzieję, że rozmowy ugodowe w kwestii Cypru mogą przynieść znaczące postępy i przyspieszyć negocjacje akcesyjne z Turcją.

W imieniu grupy EPP, europoseł **Preda** (Rumunia) z zadowoleniem przyjął nowy raport i uznał politykę rozszerzenia UE za inwestycję w pokój i bezpieczeństwo w Europie. Pochwalił nową metodologię, która ma na celu poprawę przejrzystości procesu oceny postępów państw kandydujących. Jako sprawozdawca ws. Bośni i Hercegowiny, poseł Preda pochwalił wejście w życie Układu SAA w czerwcu i położenie kresu niestabilności politycznej.

W imieniu grupy S & D, poseł **Howitt** (Wielka Brytania) poparł pakiet rozszerzenia, ale wyraził żal z powodu opóźnienia w jego publikacji. Powiedział, że kryzys uchodźców nie powinien zakłócać polityki rozszerzenia UE i wyraził nadzieję na znaczący postęp w rozmowach akcesyjnych z krajami Bałkanów Zachodnich oraz z Turcją.

W imieniu grupy ECR, poseł **Tannock** (Wielka Brytania) powiedział, że jego grupa popiera proces rozszerzenia, pomimo wielu wyzwań, takich jak niestabilność strefy euro i obecny kryzys migracyjny. Jako sprawozdawca ws. Czarnogóry pochwalił postępy w procesie akcesyjnym tego kraju, ale przyznał, że Czarnogóra stoi wciąż w obliczu poważnych wyzwań, w tym zwiększenia niezależności sądownictwa i walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną.

W imieniu grupy ALDE, poseł **Vajgl** (Słowenia) z zadowoleniem przyjął sprawozdanie i odniósł się do wpływu kryzysu uchodźców na kraje kandydujące i politykę rozszerzenia UE. Powiedział, że podstawową sprawą jest odrobienie lekcji przez Byłą Jugosłowiańską Republikę Macedonii i Komisję. Ubolewał nad sposobem przeprowadzenia wyborów w

Turcji, kwestionował wolę rządu tureckiego rozwiązania kwestii kurdyjskiej i powiedział, że do momentu poczynienia znaczącego postępu w kwestii cypryjskiej żaden rozdział negocjacyjny z Turcją nie powinien być otwarty.

W imieniu grupy GUE / NGL, poseł **Hadjigeorgiou** (Cypr) twierdził, że opóźnienie w prezentacji raportu było celowe i powątpiewał w szczerą intencję UE w kwestii procesu akcesyjnego Turcji.

W imieniu grupy Zielonych / EFA, posłanka **Harms** (Niemcy) skrytykowała metody komisji AFET, stosowane do omówienia pakietu rozszerzenia. Odniosła się do wysokiego poziomu frustracji wśród obywateli krajów Bałkanów Zachodnich w związku z procesem akcesyjnym i zapytała, co można w tej sprawie zrobić.

W imieniu grupy EFDD, poseł **Carver** (Wielka Brytania) wyraził zrozumienie dla chęci promowania lepszych rządów w sąsiedztwie UE. Był jednak zdania, że UE powinna najpierw stosować to, czego wymaga od innych i uważał strategię rozszerzenia UE za ukryty neokolonializm, który doprowadził do niezamierzonych trudności w relacjach z Rosją. Uważał proces akcesyjny Turcji za błąd.

W imieniu grupy ENF, poseł **Schaffhauser** (Francja) uznał politykę rozszerzenia UE za porażkę pod każdym względem. Zamiast tego wzywał do współpracy z Rosją, na rzecz bezpieczeństwa i stabilności w sąsiedztwie wschodnim UE.

Poszczególne interwencje eurodeputowanych odzwierciedlały stanowiska ich grup politycznych. Dodatkowo poseł **McAllister** (EPP, Niemcy), sprawozdawca ws. Serbii, wezwał do otwarcia pierwszych rozdziałów negocjacyjnych w najbliższej przyszłości. Poseł **Fleckenstein** (S&D, Niemcy) powiedział, że reforma sądownictwa powinna być priorytetem w Albanii. Poseł **Picula** (S&D, Chorwacja) odniósł się do konieczności poprawy współpracy parlamentarnej między UE a Bośnią i Hercegowiną. Posłanka **Valero** (Zieloni/ ALE, Szwecja) skrytykowała to, co opisała jako unijny system odsyłania niechcianych imigrantów do Turcji, co jest łamaniem praw człowieka.

W odpowiedzi komisarz **Hahn** powiedział, że będzie jeszcze wiele okazji do omówienia pakietu rozszerzenia. Odnosząc się do Turcji, zauważył, że obecny kryzys uchodźców wygenerował nowy impuls w stosunkach UE - Turcja i że liberalizacja wizowa musi przebiegać równoległe z właściwym monitorowaniem i kontrolą. Przyznał, że negocjacje akcesyjne z Turcją zostały spowolnione i wyraził nadzieję na pomyślne rozwiązanie kwestii Cypru, co mogłoby odwrócić ten trend. Podkreślił jednak, że decyzja o otwarciu nowych rozdziałów wymaga jednomyślności w Radzie. Odnosząc się do Serbii wyraził nadzieję, że

pierwsze rozdziały negocjacyjne będą mogły być otwarte do końca roku i wspomniał o postępach poczynionych przez Albanie.

2. Bałkany Zachodnie i Turcja: proces rozszerzenia kluczowy dla poprawy stabilności gospodarczej i politycznej w regionie

W przyjętych w dniu 10 listopada br. sprawozdaniach rocznych Komisja Europejska przedstawiła ocenę postępów krajów Bałkanów Zachodnich i Turcji w przygotowaniach do spełnienia wymogów członkostwa w UE i nakreśliła, co należy zrobić, by sprostać pozostałym wyzwaniom.

Podczas prezentacji rocznego pakietu „rozszerzenie” komisarz **Johannes Hahn** stwierdził: „Obecny kryzys związany z uchodźcami pokazuje, jak ważna jest bliska współpraca między UE i państwami w Europie Południowo-Wschodniej. Proces rozszerzenia UE obejmujący Bałkany Zachodnie i Turcję jest skutecznym narzędziem służącym wzmocnieniu rządów prawa i praw człowieka w tych państwach. Ponadto pobudza rozwój gospodarczy i sprzyja współpracy regionalnej. Jasne perspektywy członkostwa w Unii sprawiają, że nasze kraje partnerskie przechodzą stopniową transformację, a sytuacja w otoczeniu Unii staje się coraz bardziej stabilna. Nasze jednoznaczne zobowiązanie do rozszerzenia UE i do warunków, z jakimi ono się wiąże, jest zatem długoterminową inwestycją Europy we własne bezpieczeństwo i dobrobyt”.

• Wspólne wyzwania

Region ten poważnie ucierpiał w wyniku kryzysu uchodźców. Turcja udziela na swoim terytorium istotnego wsparcia ponad 2 milionom syryjskich uchodźców. Kraje Bałkanów Zachodnich, zwłaszcza była jugosłowiańska republika Macedonii i Serbia, uporały się ze znaczną liczbą obywateli państw trzecich, którzy od początku tego roku przemieszczają się przez ich terytorium. Wyzwanie, jakim jest napływ migrantów, stanowi bardziej niż kiedykolwiek przedtem powód do ściślejszej współpracy z krajami objętymi procesem rozszerzenia, i UE zapewnia w tym celu istotne wsparcie.

• Zasadnicze kwestie kluczowe dla stabilności

W swojej strategii rozszerzenia Komisja ponownie potwierdza, że kładzie silny nacisk na zasadę, zgodnie z którą w pierwszej kolejności należy zająć się zasadniczymi kwestiami w procesie przystąpienia do UE. Kluczowymi priorytetami pozostają takie podstawowe kwestie jak rządy prawa, prawa podstawowe, wzmocnienie instytucji demokratycznych, w tym reforma administracji publicznej, a także rozwój gospodarczy i konkurencyjność. Czynione

są postępy, zwłaszcza w dziedzinie przyjmowania stosownych przepisów prawa i tworzenia niezbędnych struktur administracyjnych. Ogólnie bardzo często brakuje jednak skutecznego wdrażania. Komisja będzie w dalszym ciągu koncentrować swoje wysiłki na zapewnieniu, by państwa priorytetowo traktowały reformy w tych kluczowych obszarach i wykazywały się wynikami w tym zakresie.

- **Stan działań**

Wprawdzie w ostatnich latach poczyniono wyraźne postępy, ale nadal trzeba stawić czoła istotnym wyzwaniom. W odniesieniu do rządów prawa systemy sądowe nie są dostatecznie niezależne, skuteczne lub odpowiedzialne. Nadal konieczne są poważne działania, by zwalczyć przestępczość zorganizowaną i korupcję, a zwłaszcza by wykazać się wynikami w dziedzinie dochodzeń, postępowań sądowych i prawomocnych wyroków. Choć prawa podstawowe są często w dużej mierze gwarantowane przez ustawodawstwo, w praktyce nadal występują uchybienia. Szczególnym wyzwaniem jest zapewnienie wolności słowa. Pod tym względem sytuacja w wielu państwach się pogarsza. Należy stanowczo dążyć do reformy administracji publicznej, by zapewnić niezbędne zdolności administracyjne i zaradzić znacznemu upolitycznieniu i brakowi przejrzystości. Uwagi wymaga również funkcjonowanie instytucji demokratycznych. Konieczna jest jeszcze ściślejsza współpraca z lokalnymi podmiotami społeczeństwa obywatelskiego, by ugruntować reformy w społeczeństwie.

Przed wieloma państwami stoją poważne wyzwania w dziedzinie zarządzania gospodarczego i konkurencji. Rozwój gospodarczy ma istotne znaczenie dla tworzenia miejsc pracy i wzrostu gospodarczego, a także dla zwiększenia zainteresowania inwestorów. Komisja kładzie szczególny nacisk na współpracę regionalną oraz stymulowanie rozwoju gospodarczego i połączeń na poziomie regionalnym. W tym zakresie osiągnięto znaczny postęp, zwłaszcza za sprawą procesu berlińskiego i inicjatywy „zachodniobałkańskiej szóstki”. Komisja podkreśla również potrzebę utrzymywania dobrych stosunków sąsiedzkich oraz przewycięzania dwustronnych sporów.

3. Kontekst

- **Nowa prezentacja**

W tym roku Komisja zaczęła stosować wzmocnione podejście do swoich ocen zasadniczych kwestii i związanych z nimi rozdziałów dotyczących dorobku prawnego. Nadrzędna strategia rozszerzenia jest teraz rozpisana na wiele lat i obejmuje okres mandatu Komisji. Oprócz sprawozdawczości na temat postępów dużo większy nacisk kładzie się na stan przygotowań

do podjęcia zobowiązań wynikających z członkostwa. Równocześnie sprawozdania zawierają jeszcze jaśniejsze wskazówki, jakich działań oczekuje się od państw w perspektywie krótko- i długoterminowej. Stosowane są zharmonizowane skale oceny, co zwiększa porównywalność między państwami oraz przejrzystość procesu akcesyjnego. Powinno to ułatwić większą kontrolę reform przez wszystkie zainteresowane strony.

- **Proces rozszerzenia**

Obecny program rozszerzenia obejmuje kraje Bałkanów Zachodnich i Turcję. Negocjacje z Turcją w sprawie przystąpienia do UE trwają od 2005 r., lecz postępują bardzo powoli. W 2012 r. Unia rozpoczęła negocjacje akcesyjne z Czarnogórą, natomiast w 2014 r. z Serbią. Proces przystąpienia do UE byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii (państwa kandydującego od 2005 r.) znalazł się w impasie. Albania otrzymała w 2014 r. status państwa kandydującego i realizuje działania w wielu priorytetowych obszarach, zanim Komisja będzie mogła zalecić rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych. W czerwcu 2015 r. wszedł w życie układ o stabilizacji i stowarzyszeniu zawarty z Bośnią i Hercegowiną. W październiku 2015 r. Kosowo podpisało układ o stabilizacji i stowarzyszeniu.

*Więcej na temat nowego podejścia: **What's new in the 2015 enlargement package?***

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-6040_en.htm

Opracowała:
dr Magdalena Skulimowska